

Sėdėdami prie tekančio vandens jie rašydavo poeziją

Teksto autorius dr. AURELIJUS ZYKAS

– Štai ten – viršutinis tvenkinys, matote, toks ramus. O čia – ištekančio upeliukas trykšta žemyn kriokliu ir jau teka greitai, skverbiasi pro akmenis. Tai – tarsi mūsų visų gyvenimas. Su slenkščiais ir duobėmis. O štai toje vietoje aš mėgstu sėdėti. Su kalnu už nugaros ir tvenkiniu prieš akis...

Tai mūsų šeimininkė Remigija pasakoja apie savo rankoms ilgus metus kurtą nuostabią rytietišką sodą, pripildytą užslėptų prasmų, kuriame skleidžiasi žmogaus gyvenimo metaforos ir rytietiškoji filosofija. Nuo terasos, iškilusios virš sodo, galime matyti kiekvieną su meile sukurto kurtelę, kur kiekvienas žemės sprindis yra išjaustas ir rūpestingai palieamas šiltų žmogaus rankų.

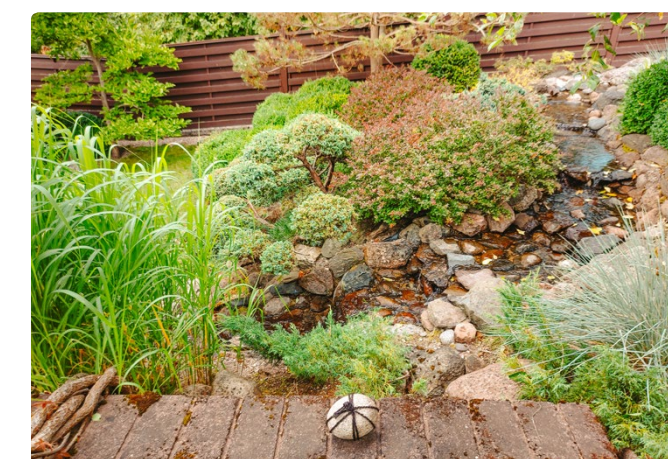
Štai ten savo judrų kūną vinguriuoja mėlynasis drakonas, o štai čia energiją skleidžia baltasis tigras...

Sėdime ant šios medžio šiluma spinduliuojančios terasos ir iš rytietiško puodelio gurkšnodami ulongo arbatą mėgaujamės čia pat, šalia, tekančia akimirka.

Būdamas čia gali išties pasijusti kaip kokiam uždarame sodelyje kur nors Japonijos arba Kinijos Udango kalnuose. Tačiau protas priverčia prisiminti, kad esame... Kaune, pačiame Žaliakalnio pakraštyje. Tiesa, nežinantis praeivis gatvėje net neįtars, kad čia pat, už tvoros ir vartų, slepiasi šis mažas gamtos ir žmogaus rankų sukurtas stebuklas.

Aš pats šį sodą esu pakviestas aplankyti dėl savo aistros Rytų Azijos kultūroms ir sodų menui. Juk pirmą kartą 1998 m. į Japoniją išvažiavau turėdamas pagrindinį tikslą pramokti japoniškų sodų kūrimo paslaptį, kad Lietuvoje būtų sukurtas pirmasis tokio stiliaus sodas. Nors gyvenimas paskui nuvedė kitais keliais, visada susidomėjęs stebiu jų radimąsi Lietuvoje ir labai mėgstu atrasti naujas, dar niekam nežinomas vietas.

Kalbamės su Remigija, pasakojau, kad tiesiog nuostabu, jog iš visų japonų kultūros aspektų bene labiausiai lietuviai pamėgo ne daile, teatrą ar muziką, bet būtent tai, kas artimai susiję su gamta. Sakyčiau, net fenome-

Sodo įkūrėja Remigija Kerpė

nalų, kad lietuviai taip nuoširdžiai žavisi žemaūgiais medeliais bonsais, gėlių derinimo menu *ikebana*, pavasariais noriai leidžia laiką po sakurų medžiais (*hanami* tradicija), o pastaruoju metu štai plinta ir miško maudynių (*shinrin-yoku*) filosofija.

Visoje Lietuvoje daugėja ne tik sakurų parkų, pavasariais papuošiančių nemažai mūsų miestų, bet ir japoniško stiliaus sodų. Net galima teigti, kad pagal japoniškų sodų skaičių vienam gyventojui turbūt pirmaujame Europoje. Turime jau kelis dešimtmečius kuriamą ir tobulinamą milžinišką japonišką sodą Kretingos rajone, kuris laikomas didžiausiu Europoje. Vilniuje jų galime rasti net du – Kairėnų botanikos sode ir *Seishinen* pačiame miesto centre. Keli japoniški sodai šiuo metu planuojami ar kuriami.

Tačiau šalia šių visiems žinomų ir viešai prieinamų galima suskaičiuoti keliolika (o gal ir keliasdešimt) mažesnių ir didesnių privačių sodelių. Tarp jų – jau garsus privatus Kęstučio Ptakausko sodas Alytuje, kurį jis prieš kelis dešimtmečius sukūrė savo sklype. Tačiau daugybė tokių sodelių lieka slypėti nežinomi – kaip brangakmeniai, džiuginantys tik jų savininkų ir svečių akis bei širdis.

Bet leiskime kalbėti Remigijai:

– Maža japoniška porceliano skulptūrėlė, matyta vaikystėje ant močiutės komodos, – ima vardinti ji, – vėliau perskaityta Romualdo Neimanto knyga „Pasaulis puodelyje arbatos“, šimtametė pušis nedideliame vazonėlyje, dailiai sugrėbtas smėlis, tarsi bet kaip išdėlioti akmenys... Visa tai mane labai jaudino. Supratau, kad egzistuoja kažkokie kiti, man dar nežinomi dėsniai.

Ši nežinia traukė Remigiją domėtis Rytų Azijos kultūromis, lankyti jogos, taičičuano, čigongo pratybas, savarankiškai studijuoti penkių gaivalų, in ir jang filosofiją, o fengšui paslapčių mokytis pas mokytoją kiną. Galiausiai visa tai subrendo į svajonę pačiai performuoti savo gyvenamąją erdvę ir susikurti tokią, kurioje energija tekėtų tinkamai, o augalai, vanduo ir akmenys darniai išsidėliotų reikiamose vietose. Kur visa jos šeima gyventų harmoningą gyvenimą.

Taip konsultuojantis ir mokantis prasidėjo sodo kūrimo darbai, trukę daugiau nei trejus metus.

– Iš pradžių buvo net keista, – sako Remigija, – kaip gi čia dabar: ne bulvės, ne pomidorai, ne gėlių darželiai... Teko atlaikyti ir aplinkinių spaudimą, atkalbinėjimą. Bet noras kurti buvo begalinis...

Iš tikrųjų šis sodas nėra griežtai japoniškas ir neseka sustabarėjusiais kanonais. Remigija vengia naudoti aki-vaizdžias detales ir mažosios architektūros formas, iš kurių visi iš karto atpažintų japonišką sodą. Nėra čia sėdinčių Budų, akmeninių žibintų ar pagodų. Nėra netgi lenktų tiltelių. Bene vienintelė išimtis – *cukubai*, indas su tekančiu vandeniu, skirtas apsiplauti rankoms. Be *cukubai* bet kokį japonišką sodą sunkiai ir įsivaizduotum. Juk jame apsiplovę rankas įžengiame į kitą pasaulį, į sodo erdvę.

Tačiau būdamas čia nė minutės neabejoji, kad šis sodas yra rytietiškas. Jis atsiremia į pirminius kinų ir japonų filosofijos bei estetikos principus, čia naudojamos vietinės medžiagos ir augalai, o galiausiai įpinamas ir jo šeimininkės kūrybiškumas. Nuo to jis tampa tik darnesnis: juk tai nėra kažkoks iš užsienio pargabentas svetimkūnis, persodintas svetimoje dirvoje ir aklai atkartojantis kažkur matytas formas. Priešingai, jis dera prie vietinės gamtos ir reljefo, o taip pat vietinės kultūros poreikių, todėl darniai jungia japoniškumą ir lietuviškumą.

Lėtai vaikštinėjant po sodą, Remigija pasakoja:

– Nors visas šis ant šlaito suformuotas sklypas labai tiko tokio stiliaus sodui, reljefą vis tiek teko šiek tiek koreguoti. Iškasėme tvenkinių vietas, tada jau po visą Lietuvą važinėjom, ieškojom akmenų. O jų reikėjo daug. Ir sugulė akmenys į savo vietas, upelyje atsirado reikiamas slenksčių skaičius, uždengėme tvenkinių kraštus...

Kaip ir privalu Rytų Azijos stiliaus sodui, akmenys čia svarbiausi. Juk jie formuoja sodo skeletą, o kartu yra ir žavėjimosi objektas. Remigijos sode vietos atranda gražus sausojo džen akmenų sodo fragmentas, leidžian-

tis pasigrožėti natūraliu lietuviškų riedulių grožiu. Čia akmenys turi savo veidą, viršų ir apačią, o kuriant jų kompozicijas reikia turėti daug žinių ir įgūdžių.

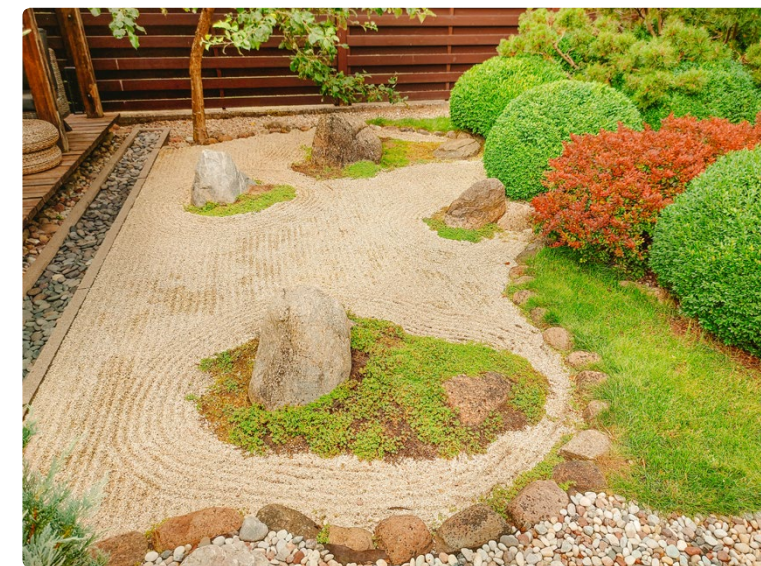
Iš tikrųjų, rytietiškas sodas yra tarsi teatras, kurio veikėjai – akmenys ir augalai.

O augalai šiame sode labai įvairūs: kelių rūšių pušys, rododendrai, buksmedžiai, kukmedžiai, įvairūs vijokliai, kadagiai, vilkdalgiai. Auga net ir lietuviška vyšnia bei obelis, gražiai įsikomponavusios bendrame kraštovaizdyje.

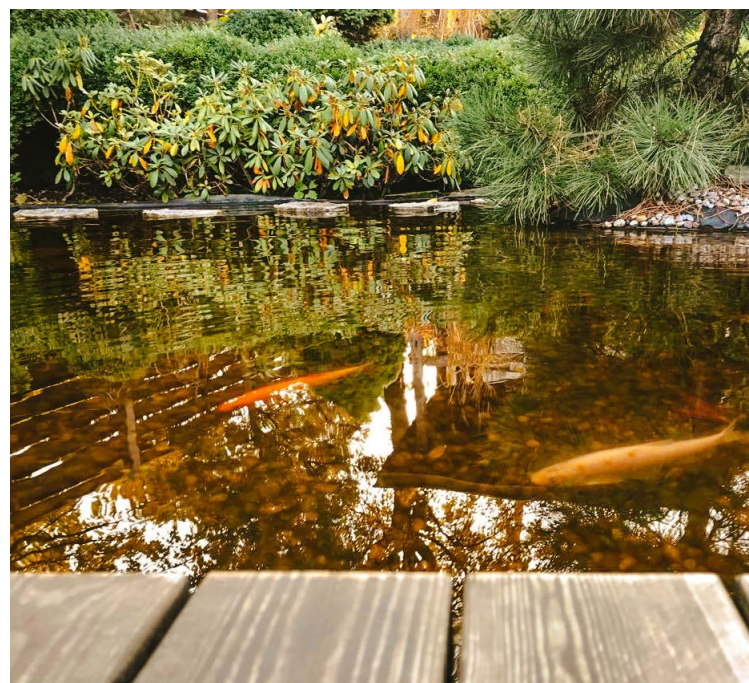
– Ypač daug reikėjo buksmedžių, – sako Remigija, – iš jų daugiausia formavom rutulines formas, labai būdingas Japonijos sodams. Vėlgi, vežėmės iš visos Lietuvos: vienus kas nors atidavė, kitus pirkome, dar kitus iš šakelių dauginome. Na, o formuoju viską pati. Kai buksmedžiai buvo mažučiai, tai pakirpdavau galiukus su manikiūro žirkutėmis. Kad lapelių nesugadinčiau...

Štai toks kruopštus atidumas kiekvienam augalui, akmeniui ir detalei yra persmelkęs visą erdvę. Prisimenu XI a. kinų filosofo ir intelektualo Li Gefei mintį, kad tobulam sodui privalomos šešios savybės. Viena iš jų ypač akcentuoja tai, kad kiekvienas sodo sprindis turi būti išpuoselėtas žmogaus rankų. Nors rytietiškas sodas at-

rodo tarsi natūralus gamtos kūrinys (kartais jis net specialiai kuriamas netvarkingas ir tarsi apleistas), jis visada privalo jausti žmogaus rankų rūpestį ir šilumą.

Sėdime jaučioje apatinėje terasoje ir šalia čiurlenant upeliui valgomė vakariene. Visi kartu kalbamės apie kelionių trauką, apie sustojusį pasaulį ir besikeičiantį gyvenimo būdą. Remigija specialiai šiam vakarui, karštai vasaros dienai, paruošė ledų gabaliuką, kuris vakarieniaujant lėtai tirpsta, o lašai palengva teška į lėkštę. Visi kartu jaučiame, girdime: taip tirpsta vasara.

Klausiu, kaip Remigija vadina šį sodą. Ir ji atsako paprastai: „Pasaulio pažinimas“.

– Kaip vandens lašas atspindi vandenyną, taip man šis sodelis atspindi visą pasaulį. Pasaulį, kuriame iš tikrųjų randu viską. Stebiu. Matau pokyčius. Mokausi. Matau santykius. Žinoma, turiu savo apeigas ir ritualus. Labai myliu savo sodą. Jis mane atliepia, gydo, paguodžia, palaiko, suteikia ramybės.

Leidžiantis vakarui Pasaulio pažinimo sode užsižiebti žibintai, apšviesdami paslaptingas kertes, viliodami pažinti dar giliau. Netoliese tekančio natūralaus upelio slėnyje pasigirsta lakštingalos vakaro giesmė.

Juokdamiesi kalbamės apie kinų filosofus, kurie štai tokiuose tekančio vandens soduose leisdavo laiką labai rafinuotai pramogaudami. Sėdėdami prie tekančio vandens jie rašydavo poeziją, o kad geriau sektųsi, nesivaržydami pasistiprindavo ryžių vynu. Ir tuomet gimdavo šedevrai.

Smulkios žuvelės plaukioja šen bei ten po žemutinį tvenkinį, ir jos iš tiesų yra laimingos.

Gerdamas ulongo arbatą jaučiu, kaip drugelio sparnas priliečia nakties dangų.

